

Izjave vseh dni razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostor:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

Čena lista
je 25.00

Entered as second-class matter January 23, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek, 14. septembra (Sept. 14), 1926.

Subscription
\$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 215

Acceptances for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PASSAJSKI STAVKARJI VSTO- PILI V UNJO TEKSTILNIH DE- LAVCEV AMER. FEDERACIJE

Osem tisoč se jih je vpisalo vanjo. —Newyorški krojaški delavci nadaljujejo stavko. —Električarji stavkajo na manjših stavbah v Brooklynu. —Nogovičarji se organizirajo.

New York, N. Y. —Osem tisoč passažskih tekstilnih stavkarjev se je danes vpisalo v organizacijo tekstilnih delavcev United Textile Workers Union. Tako naznanja Thomas F. McMahon, predsednik te organizacije. Pričakuje se, da v kratkem vstopijo vsi delavci, ki izdelujejo suknje in ki štejejo 15.000 oseb. Prirejena bo velika demonstracija v proslavo vstopa delavcev v unijo. Gustav Deak, predsednik lokalne podružnice tekstilnih delavcev, in George Hayes, zastopnik centralne tekstilnih delavcev, sta konferirala s passažskim komisarjem za javno varnost Abram Preiskelom in dobila dovoljenje za razporeditev stavkovnih straž pri vratih vseh tovarov, v katerih je stavka, posebno pa v tovarni Botany kompanije.

Newyorški krojaški delavci nadaljujejo stavko za skrajšanje delavnih ur na štirideset v tednu in priznanje minimalne mezde. Zda opazujejo, kaj sto-

ri governor Smith. Z napetostjo pričakujejo, ako bo governor vprašal organizacijo International Ladies Garment Workers Union, da z njo uvaže predlog za razsodišče. Konferenca s tovarnarji niso vodile do uspeha.

Električarji so zastavkali na brooklynskih občinah in drugih manjših poslopih, ker stavbiniki delavci ne rabijo materijala, ki so ga izdelali unijaki delavci. Stavka bo trajala, dokler stavbiniki ne naroče materijala, ki so ga izdelali organizirani delavci.

Nogovičarji se organizirajo. Sprejetih je bilo več kot tri tisoč delavcev v Full Fashioned Hosiery Workers federacijo. Okoli 75 odstotkov delavcev prihaja iz Philadelphije. Unija poroča, jedro za organiziranje delavcev postoji v vseh neorganiziranih distriktih. Organizatorična vprašanja bodo porabila precej časa na konvenciji.

James Maurer, predsednik Državne ameriške delavske federacije v Pennsylvaniji, je ožigal naval podjetnikov za odprto delavnico takoj po vojni. Naval je še vedno močan, posebno na zapadu, odkoder se je Maurer ravnokar vrnil.

Stavka je odpravila denarne globe v tovarni

Bilo je treba najkrajnjega sredstva, da se je odpravila ta nečestna podjetniška navada.

Adams, Mass. —Berkshire Cotton Mfg. kompanija je najbrž mislila, da se nahaja v Evropi, kajti v navadi je imela, da je rada kaznovala tkalce, ki so bili poljske narodnosti, z denarno globo, ako se je v blagu pojavila najmanjša mrežica. Tkalcu so proti tem denarnim globam protestirali, in so izjavljali, da si kaj takega ne bodo pustili dopasti v Ameriki. Kompanija je sicer poslušala proteste, ampak tkalcem je pa še vedno nakladala denarne globe. Končno se je tkalcem vtrgala hit potrditljivosti in so zastavkali. Stavkali so dva tedna, preden je kompanija prišla k pameti in izjavila, da odpravi denarne globe. Taj svoji izjavi je dodala, da bo kazni v drugih tovarnah študirala. Tkalcu so organizirani v poljski uniji tkalcev, ki je pridružena American Federation of Textile Operatives.

Beraška napojnina se po- nuja trgavcem kot mezda

Dolar za sto funtov bombaža! —Tako plačilo ne zadostuje še za neslan krop in nezabeljen močnik.

New Orleans, La. —Plantažniki iz Missisipija se kar tarejo v mestu. Še več kot plantažnikov v mestu, je pa okrožje, s katerimi plantažniki vabijo delavce na plantaže, da gredo trgati in nabirati bombaž. En dolar za sto funtov bombaža ponujajo trgavcem! Kdor dela od solnčnega vzhoda pa do solnčnega zahoda, ne vse vsekane, ne gre vode pit in opoldne kar naprej dela, ne da bi šel obedovat, mogoče spravi skupaj dva dolarja za službo na dan. Kajne to je krasna mezda ob času sedanja neznozne druginje!

Plantažniki godrnjajo, da se dalveem še predobro godi, ker nočejo delati za tako beraško napojnino in govore o dobrih starih časih, ko je bila še uvedena telesna sužnost za zamorce. Daleč res ne sega pamet teh plantažnikov!

Strahna smrti dveh članov naše jednote

Mati in hči umrli za opeklinami, ko je eksplodirala kuhinjska peč, v Farreilu, Pa.

Farrell, Pa. —(Izvirno poročilo Prosveti.) —Težka nesreča je 10. septembra zadela družino br. Franka Cimpermana v naši naselbini. Njegova žena Ana in dveletna hčerka Mildred sta postali žrtve eksplozije v kuhinjski peč na olje v njegovem stanovanju. Žena je zunaj razobesila perilo, ko je slišala pok. Takoj je tekla v kuhinjo in zagledala hčerko na tleh v plamenu. Pograbila je otroka, medtem pa se je vnela tudi njena obleka in v par sekundah je bila zavita v zubi plamena. Držča otroka v takem stanju je letela ven in njen krik je privabil sosedo, ki so rešili mlajše dete iz goreče hiše.

Sosedje so hitro pozvali zdravnika, ognjegašce in policijo, toda pomoč za mater in hčerko je bila prekasna. Obe sta bili tako silno opečeni, da je hčerka umrla takoj, ko so ju pripeljali v bolnišnico, mati pa nekaj ur kasneje.

Nesrečna Ana Cimperman je bila stara 24 let in rojena v Sharonu, Pa. Članica S. N. P. J. je bila od mlade, ker je prestopila iz mladinskega oddelka in hčerka Mildred je tudi še bila v mladinskem oddelku. Zapuška soproga in tri otročice v starosti od šestih tednov do petih let. Obe žrtvi sta bili pokopani v nedeljo 12. septembra. Zalujočemu br. Cimpermanu naše globoko sočutje.

Ostojte davnega človeka odkopano v Illinoisu.

Galena, Ill. —Antropologi čikaške univerze so te dni odkopali v tukajšnji bližini okostje človeka, ki je živel še pred Indijanci v teh krajih. Ležal je v eni znamenitih gomil, katerih je mnogo ob reki Missisippi in katere zdaj razkopavajo. Mrtič je bil pokopan sedeč z glavo med kolena.

KAZNJENCI ZAPUŠČAJO PREMOGOVNIKE

Protest organiziranega delavstva je le nekaj izdati. —Rudarji so zagrozili s splošno stavko v državi.

St. Louis, Mo. —Missourska državna delavska federacija je odredila, da se sličejo protestni shodi proti vporabi kaznjencev v premogovnikih. Vrh tega so rudarji zagrozili s splošno stavko v Missouriju, ako se ne odpokličejo kaznjenci iz premogovnikov. To je pomagalo. Državni kazniški odbor je nato črtal pogodbo s premogovniško družbo in odredil, da se kaznjenci vrnejo nazaj v Jefferson City. Mesto sto kaznjencev, ki so bili komandirani v premogovniški kopat premog, bo zdaj ato organiziranih rudarjev kopalo premog.

Državni funkcionarji so se izgovarjali, da je treba znižati troške za vzdrževanje državnih institutov in napravili so z Western Mining kompanijo pogodbo, da vzamejo od nje en premogovnik v najem. V tem premogovniku so pričeli delati s kaznjenci. Kakšen je bil uspeh? Zelo slab! Bilo je, kakor če bi se kdo prišel učiti kopati premog.

Državna delavska federacija je takoj intervenirala. Rudarji so grozili, da prenehajo z delom. J. L. Lewis, predsednik rudarske unije, je odposlal protest governorju. Governor Baker je na to odredil, da se ta načrt opusti.

Brezposelnost med rudarji je še vedno velika. Veliko premogovnikov je zaprtih, in v drugih delajo le po nekaj dni v tednu.

Medtem ko je veliko rudarjev v tej državi in Illinois brez dela, se na saintlouiskem trgu prodaja tona premoga po \$2.50 višji, kot pred šestimi tedni.

Nune, tihotapke, areti- rane na kanadeki moji

Štiri frančiškanke iz Massachusettisa so imele pri sebi za \$5000 čipk.

St. Albans, Vt. —Zadnjo soboto so bile tukaj aretirane štiri nune frančiškanke iz Massachusettisa, ko je carinska straža našla pod njihovo rjavo redovno obleko količino dragocenih čipk v vrednosti \$5000. Med njimi je tudi ena opatica iz samostana "Our Lady Gloria" v New Bedfordu, Mass.

Nune so prišle iz kanadskega kloštra v Montrealu, kjer so dobile čipke za prenos čez mejo. Harry Whitehill, kolektor carine, je opazil, da so nune nenavadno široke in natpane. Izjavile so, da nimajo nič takega, kar bi bilo podvrženo carini. Tedaj pa se je pri eni pokazal kos čipke izpod halje. Bile so takoj aretirane in odpeljane na postajo. Tam so bile preiskane in pod haljami so našli posebno spodnja krila, v katerih so bile zašite dragocene čipke. Poleg tega so imele kovečke nabasane z neko francosko patentno železodno medicino.

Nune so na vprašanja molčale, češ da ne znajo angleški.

Trideset grških upornikov pred sodiščem.

Atene, 13. sept. —Na Grškem je zopet mir. Okrog trideset vodilnih častnikov in civilistov, ki so zapleteni v zadnjo vojaško vstajo v Atenah, je obtoženih veleizdaje.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Kantonaska armada kije- huje vsem sovražnikom

Angleži pošiljajo čete na Kitajsko, toda sami menda ne bodo intervenirali. Ameriške bojne ladje so zabredle med mine.

Sangaj, 13. sept. —Angleška križarka "Hawkins" je včeraj privedla nove vojaške čete v Hankov v svrhu zaščite britških trgovskih interesov v dolini Jangtae. Po vsej centralni Kitajski je v teku velika bojnotna kampanja proti Angležem. Angleško kramarje to boli in njihovo organizacijo ter listi zahtevajo intervencijo, vendar priznavajo, da sami ne morejo intervenirati; potrebna je kooperacija Amerike in Japonske.

Kantonaska rdeča armada je okupirala Hanjang, tretje trgovsko in železniško središče centralne Kitajske ob reki Jangtae. Da li bo mogel Sunčuanfang, zaveznik Vupejfuja in Čangtsolina, ustaviti prodor rdečih Kantončev, je še problematično. Kantonake čete so po osvojitvi hankovskega arsenala dobile veliko zalogo orožja in streliva.

Trije najmočnejši militaristi in reakcionarji: Sunčuanfang, Vupejfu in Čangtsolin so se združili proti rdeči armadi revolucionarne južnokitajske vlade v Kantonu. Čangtsolin pa mora razcepiti svoje oborožene sile, kajti kuomineun (ljudska armada) na severu je še vedno neporažena in čaka prilike, da udari nazaj na Peking.

Kanton, 13. sept. —Tri ameriške topničarke so blokirane v luki Svatova. Zabredle so med mine, katere so položili Kantončani. Poveljnik ameriških bojnih ladij je naprosil ameriškega poslanika v Peking, naj protestira proti polaganju min.

Španska plebićinska farna.

Madrid, 13. sept. —Uradno poročajo, da je bilo v Madridu oddanih 49.987 glasov za Primo de Riverov režim v "referendumu," ki ga po odredbi vlade vodi vladna organizacija "Unia Patriótica." Okrog 45 odstotkov glasov je žanahih.

AMERIŠKI ŽELEZNIČARJI PO- NAGAJO BRITSKIM RUDARJEM

Razposlan je bil klic na vse železničarske unije za pomoč. —V enem mesecu bo mogoče na bran sopet en milijon dolarjev, ako se železničarji odzovejo.

Cleveland, O. —Ako bodo ameriški železničarji dvakrat toliko dali in hitro dali, kakor so leta 1922, ko so zastavkali ameriški rudarji, tedaj bo za britske rudarje v enem mesecu nabran en milijon dolarjev v pomoč. Glavne in stalne železniške organizacije so razposlale na vse svoje člane apel, da naj priskočijo britskim rudarjem z denarjem na pomoč. Teh stalnih železničarskih organizacij je eden in dvajset.

Od Bratovščine strojevodj se pričakuje izdatna pomoč. Kajti Ben Tillet, zastopnik britskih rudarjev, je obiskal Cleveland in je govoril pred strojevodji. Al Johnston, predsednik Bratovščine železniških strojevodj, je obljubil Ben Tilletu, da so ameriški železniški strojevodje s arcem za britke rudarje. Osebn

VELIKA POPLAVA V KANASAU.

Emporia, Kans. —Tri osebe so utonile, na stotine ljudi je brez strehe in materialna škoda znaša čez milijon dolarjev vsled povodnj v južnovzhodnem Kansasu. Radi silnega deževja so narastle vse tekoče vode in se razile po mnogih naselbinah in farmah.

Francija protestira proti izbruhu fašistov

Mussolinijev izliv žolča in hujskajoči članki v rimskih fašistovskih listih so izzvali ogorčenje v Parizu. Odnosaji med Francijo in Italijo so napeti. —Splošne aretacije v Italiji; čez dvesto oseb prijetih. —Atentator, ki je zagnal bombo v Mussolinijev avto, je bil ba je najet.

Rim, 13. sept. —Policija je včeraj aretirala okrog dvesto oseb v zvezi s sobotnim bombnim atentatom na Mussolinija. Enrico Malatesta, znani anarhist, je bil tudi aretiran. Podivjana fašistovska drhal je izvršila več napadov širom dežele na prominentne nasprotnike. Fašisti so tudi udri v vilo poslanca Attilio Susija, ki je sicer fašist, toda imajo ga na piki, ker je bil prijatelj znanega Rossija, kateri je letošnjo spomlad pobegnil v Francijo. Napadalec so pretepli Susija in prebrskali vse njegove privatne listine.

Pariz, 13. sept. —Francoska vlada je danes naročila svojemu poslaniku v Rimu, naj formalno protestira proti dolžitvam v fašistovskem časopisu, predvsem pa proti članku v poluradnem "Giornale d'Italia" v Rimu, v katerem je bila Francija včeraj naravnost obdolžena, da je odgovorna za bombni napad na Mussolinija v soboto radi tega, ker je atentator, dasi je Italijan, prišel iz Marsellisa.

Ta obdolžitev in pa Mussolinijevo indirektno namigovanje v njegovem govoru s balkona Chigi palače v soboto zvečer glede "kovanja zarot v sosednjih državah" je izzvalo veliko ogorčenje v Parizu. Francoski listi so sagnali krik mogočnega zavračanja in kritike italijanskega režima.

Poluradni "Le Temps" piše, da Francija ni dolžila Italije, ko je italijanski anarhist Casserio u moral francoskega predsednika Carnota leta 1894. List odločno brani gostoljubnost, s katero Francija sprejema italijanske politične begunce kakor tudi nasprotnike kateregakoli drugega

režima, dokler spoštujejo francoske zakone.

"Italijanska policija naj pazi na svojih mejah. Sramota je, če fašisti dolže Francijo za abortivni atentat, ki ga je izvršil Italijan na italijanskih tleh," piše omenjeni list.

Rim, 13. sept. —Policijsko poročilo se glasi, da je bil sobotni napad na Mussolinija delo obirne zarotniške organizacije. Napadalec Geno Lucetti je ba je izpovedal pred policijo po dolgem izpraševanju, da je bil najet za napad. V ta namen je zapustil Marsellisa, se ukradel čez mejo v Italijo in prišel v Rim 2. septembra. Tu je čakal prilike, da vrže bombo. Ko je dognal kod se vozil Mussolini v avto in v avto je urade, je čakal, kdaj bo manj ljudi na Porta Pia. To se mu je ponudilo v soboto. Ko je bil aretiran, so našli pri njem še eno bombo. Lucetti je doma in Avenze v Tuskaniji.

Najnovjši atentat na Mussolinija je sdrnil fašiste, ki so še nekaj časa dremali vsled pomankanja kakga razburilnega dogodka. Vsa furja fašističnega fašistovskega mladina se je pričela včeraj izlivati v obilicah demonstracijah in ingredijh. Mussolini je sam podgal furiozne elemente, ko je v svojih poglednih prirediteljskih pobod v svojem avtu na lice atentata na trgu Porta Pia in tamkaj govoril ogromni množici pristašev.

Ko je papir izvedel o ponesrečenem napadu, je odredil za včeraj zahvalne maše po vseh cerkvah v Italiji.

Fašisti zdaj zahtevajo, da se uvede smrtna kazen, ki je bila odpravljena v Italiji leta 1861.

"Živeti ni vredno"

Te besede je zapisal brezposelni delavec pred izvržitvijo samomora. —Brezposelnost gonit delavce v samomor!

Chicago, Ill. —Lahko je situmu popu pridigati o neskončni dobrotljivosti, usmiljenosti in modrosti, kajti njega ne morijo skrbeti za bodočnost. Njegovi farani skrbje, da je zanj miza pogrnjena vsak dan, da ima po simi toplo obleko in da sedi na gorkem.

Vse drugače je z brezposelnim delavcem, posebno če je družinski oče. Jesen je tukaj, zima se bliža z neznanosko hitrico. Stanarina ni plačana, branjevec na vogalu noče več dati na upanje, v drvarnici ni premoga in drv, lačni otroci zahtevajo jesti. Neplačani računi trgovcev se množe.

Tak je bil položaj, v katerem se je nahajal Robert Topping, tiskar, ki je bil že dalj časa brez dela. Vseel se je in zapljal na kosček papirja: "Plačati imam zavarovalnino, stanarina ni plačana, v žepu pa nimam centa. Živeti ni vredno." Nato se je vlegel v posteljo in izpil strup. Drugo jutro so ga našli mrtvega.

Jacob Greenberg je bil že dalj časa brez dela. Trgovci in drugi so ga hodili tirjat. Šel in skočil je v bazar. Rešili so ga.

Kukluklanska konvencija.

Washington. —Kukluklanci so v ponedeljek otvorili svojo tretjo konvencijo v glavnem mestu z veliko parado po glavnih ulicah.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena glasilov po dogovoru. Rokopisi se na vrata.
Narodna: Zedinjena država (New York) \$2.00 na leto, \$0.25 na pol leta in \$0.15 na tri mesece; Chicago in Cleveland \$0.50 na leto, \$0.25 na pol leta, \$0.15 na tri mesece, in za izposojnino \$0.05.
Naslov na vse, kar ima slika s besedami:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year; Chicago \$0.50, and foreign countries \$0.50 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"
Datum v objavo: 1. pr. (Avg. 31, 1926) poleg valnega imena na spodnji strani, da vam je s tem davcom potrdila naročila. Posredujte jo posredovalni ali na vas ne nastavi list.

"RDEČA" VLADA IN "RDEČA" ARMADA V KITAJU?

V Kitaju je civilna vojna. V brzojavkah čitamo o "rdeči" vladi v Kantonu in o njeni "rdeči" armadi. Večina čitateljev ne vpraša, zakaj se Kitajci koljejo med seboj in misli, da je ta "rdeča" vlada in armada socialistična ali pa celo boljševiška naprava.

V resnici nista kantonska vlada in njena armada socialistični ali boljševiški. Kantonska vlada je nacionalistična. Ona se v prvi vrsti bojuje proti izkoriščanju Kitaja po tujezemcih, in ker gotovi kitajski generali in drugi mogotci podpirajo tujezemke kapitaliste, se kantonska vlada bojuje proti tem kitajskim generalom in mogotcem.

Od leta 1848 smo v vsakem boju za narodno osvoboditev in proti avtokraciji naleteli na delavce, ki so podpirali revolucionarje. Delavce vidimo na pariških, berlinskih in dunajskih barikadah in v ogrski revolucionarni vojski. In tako jih sedaj najdemo tudi v kitajski revolucionarni armadi.

Kantonska vlada je poslala svoje emisarje v mesta severnega Kitaja, da tam pridobijo vse sile za revolucionarno idejo južnega Kitaja. Znamenja so tukaj, da se kitajske mase odzivajo klicu kantonske nacionalistične vlade. To je tako jasno in razumljivo, da tujezemski listi, ki izhajajo v severnem Kitaju, zdaj izjavljajo, da ni prav nobene "rdeče nevarnosti." Se zgodaj spomlad so pa ravno te ti listi kričali, da je kantonska vlada samo agencija Moskve in tretje internacionale.

Okrožnica, ki jo je izdala kantonska vlada, pove jasno kot beli dan, da ta vlada ni drugega kot nacionalistična, ki ima namen odpraviti s starimi kitajskimi šegami in navadami in iz Kitaja napravi državo, ki je zrela sprejeti moderno produkcijo z njenimi dobrimi in slabimi stranmi.

Ta okrožnica pravi: "Samo oni del kitajskega ljudstva, ki živi pod direktno kontrolo nacionalistične vlade, ne trpi strašno od strani militaristov. Farmarji, delavci in trgovci živijo v bednih razmerah. To je direktna posledica imperijalistične eksploatacije v Kitaju in vlade kapitalistov. V zadnjih letih so imperijalisti (tujezemci) postreljali patrijotične Kitajce na kitajskem teritoriju. Brez sramu naznanjajo, da pomagajo pekingski vladi pri potlačanju nacionalističnega gibanja. Odprto pomagajo militaristom proti ljudski armadi. Zdaj uganjajo reči, kakeršnih bi se ne bili upali par let nazaj.

"Vpliv imperijalistov v Kitaju narašča. Ako se dovolji, da se tako stanje nadaljuje, tedaj se Kitaj kmalu izpremeni v kolonijo. Takrat bi pa bilo težko za ljudstvo se osvoboditi z revolucijo. Narodna revolucija bi bila brezupna. Narodna vlada se trudi vzpostaviti vse pravice, ki so jih s silo vzele tujezemske sile."

Na to okrožnica apelira, da naj vsak pomaga, da bo vojni material odhajal pravočasno in v zadostni množini na fronto.

Državljanska vojna v Kitaju je torej narodnega značaja in ima namen osvoboditi Kitaj tujezemskega gospodarskega jarma.

Tujezemske sile, ki so smatrale Kitaj za dober trg, na katerem so odlagale svoje produkte, so seveda proti kitajski narodni vladi. Tujezemski kapitalisti pa niso v Kitaju iskali le trgov za produkte iz svojih dežel, ampak so v Kitaju odprli tovarne in v njih nastavili kitajske delavce in delavke za strašno sramotno nizko mezdo in ob dolgem delavnem času. V tovarniško delo so upregli tudi kitajske otroke, kar so jasno govorila poročila, ki so spomlad prihajala iz Kitaja.

Ko so tujezemski kapitalisti pričeli odpirati tovarne v Kitaju z odvečnim kapitalom, ki so ga dobili iz sadov dela delavcev v svojih deželah, so pričeli v svojih krajih zapirati tovarne, ker jim je izkoriščanje kitajskih delavcev v Kitaju nosilo več profita. Odpiranje tovarov brit-

skih, japonskih, francoskih in drugih kapitalistov ni bilo le prokletstvo za kitajske delavce v Kitaju, ampak je bilo tudi za britske, japonske, francoske in druge delavce doma, ker se je množila brezposelna armada na domačih tleh.

Ako tujezemski kapitalisti agitirajo proti nacionalistični vladi in kriče, da sta kantonska vlada in njena armada rdeči, tedaj to store, ker so ogroženi profiti teh kapitalistov.

JAVNA GOVORILNICA

Glasni človek S. N. P. J. in študent "Prosveta".

Odgovor klerikalnim dopisnikom.

Collingswood, Ohio. — Dopisnik iz male nepoznane vasi v A. S. je nevednosti ali zlobnosti. Gotovo bo mislil, ko piše, da so rdečkarji mislili, da bodo dobili popolno kontrolo nad našim Slovesničkim domom, pa so se zmotili. Pravi: "To jih (rdečkarje) je vjedlo in sedaj delajo svoj rdeči dom. Mi vemo, da bo to dom tistih naprednjakov, kateri nasprotujejo cerkvi in vsakemu klerikalnemu pokretu. Pravi Slovesnici imajo svoj dom v našem slovesničnem domu in slovesniški cerkvi in šoli, kateri tako politično vodi naš voditelj pred z. ljudem Vitas Hribar. To je naša dolžnost, da podpiramo, ne pa rušimo doma, ki hode narobe v škodo in pa kajenja večnega prepira v naših. V tem bod rdečkarji po svoje ribarji."

Povem dopisniku v franciškanskem listu, da rdečkarji v Collingswood niso nikdar mislili kontrolirati njih črnega doma kajti kontrolira ga v svojo korist dovolj skrbno in dosledno ljudem in njegovim cerkvenim pajdaki. Rdečkarji so imeli prej čar za svoj dom, kakor so ga imeli klerikali. Počasi in sigurno so delali dolga leta, takr da so se enkrat uresničile želje naprednih delavcev. Klerikalni nadzornik pa to ni prav, ker rdeča barva jim jemlje pogled dom sam jih peče toliko bolj čim bolj se dviga mogočna stavba in čim bolj zavedni ljudje trt vajo za svoj dom.

Nazadnji tudi to dobro vedo, da se bo k nam približal lep število, kakor hitro bo enkrat dogotovljen "rdeči dom." Vse to jim kajpada dela skrbi in če bi bilo še jaketu popolno na prepovedano se pri njih skrivati, potem bi lahko po vse pravici in brez škode zaprli vrata, kajti to edino jih še kontrolira. V rdečem domu tudi ne bodo nikoli ribarji, prav lahko pa to rečem o črnem domu, da tam ribarijo. Stroga kontrola bo nad vsem, ne bo ribaril vsak po svoje, kakor delajo pri katoliškem domu. Ljudje, ki so bili prej pri njih, zdaj vidijo, kakr so ribarili njih denar, katerega so težko pridobili s krvavim delom. Dopisnik S. P. ima kar vse ljudi za bedake. Prav jasno je dal razumeti, za koga piše, pr vendar bi rad skril svoj prav smoter. Toda ko tako bahav pravi o slovenski katoliški šoli moram javnosti pojasniti, da take šole sploh nimajo, temveč ne-kako "šendo," katera pa mladini več škoduje nego koristi. Tako je tudi škof kimal z glavo, ko so imeli birmo. Pač lepa je katoliška uredba. Pri nas imajo za par mandeljcev šupništvo, ki je cela graščina, a za šolo za par sto otrok imajo šendo. Ni čudno, da se je škof zgražal nad toliko sebičnostjo in obenem zanikrnostjo.

Rdeči dom bo vseeno zgrajen, če ga S. P. podpira ali ne. Saj se tega nismo nikoli pričakovali. "Rdeči dom nam bo samo v škodo, gneždo večnega prepira," piše dopisnik. Kdo pa dela v naši naselbini največ prepira? Odkar je burja prinela rev. Hribarja v našo naselbino, je vedno prepil. On se vrtika tja, kjer ga ni treba. Edino on in njegovi pristaši delajo prepil. Drži naj se svojega posla — čeprav je vse skupaj samo humbug — pa bo imel mir. — "Rdečkar."

Dopisnik s potovanjem. Aurora, Minnesota. — Delavke razpolože na Evelethu precej povoljno. Železni rudniki obračunajo na delo ni težko dobiti pri jelekarski korporaciji. Kakor sem alikal, potrebujejo več izurjenih rudarjev. Po okolici, kot na pri-

detaja je smisel, da nas bolj kot "najbolj umetniška slika" katera koli galerija pripravi do največje živčne napetosti. Filmški posnetek je še bolj na sebi lep, krasen, ker je smoten in odgovarja svoji nameni, ker je obenem razgled stroja in ljudske roke. Njegova lepota odgovarja lepoti avtomobila, avtomobila, lokomotive, podmornice — to je lepota, ki ima svoje pravice do občudovanja in ni nikjer "akademsko" izvržena: je enostavna, odgovarja svojemu namenu in daje iz sebe energijo.

Kakšne krasote nam prinaša novi film? Vse prirodne krasote tega globusa in vesoljstva v resničnem prikazovanju brez kakih literarnih umetniščin. Pred nami je resnična, čista in nepotvarjena od pesnikov in literatov. Kako čudoviti so n. pr. filmski posnetki z južnega tečaja ali z Mount Everest! 100% pesnija, katere bi nihče ne mogel opisati s pesmijo ali s popisovanjem.

Slike ne menjavajo v času. ki najbolj odgovarjajo našim zaniškom: nemanj kraji, vsemesta, srednje oceana, skok iz zrakovplov, zginela podmornica itd.

Toliko o fotografiji ameriškega filma, ki pa bi ne bila popolna, če bi ne bilo tudi drugih činiteljev: novih režiserjev in kino-igralcev. Novi filmski režiserji, kot Griffith, Cecil de Mille in Lubitch dajejo filmu novih smernic, nam odkrivajo nove krasote in se načelno drže temeljne lepote pesniške samega, odnosno to lepoto še potencirajo. Naslov med slikami so kolikor mogoče kratki in ko bodo čisto odstranjeni, bo film še popolnejši, internacionalen in pristopen ravno tako kulturnemu človeku, kakor primitivu.

To je torej cilj novega filmskega genija, zlasti v Ameriki, delati filmske tradicije.

Danes živi v Hollywoodu 6000 igralcev. Od najslavnejših zvezd do običajnega statista. Teško delo bi bilo, imenovati vse ali vsaj najslavnejše. Ostati hočemo zato takoj pri prvi silni trojici: Chaplin, Fairbanks in Pickford. Maska Chaplinova je tradicionalna ko Beethovena in danes je Chaplin po Kristnu in Napoleonu najbolj znana osebnost vseh kontinentov. Pozna ga deca v Honolulu tako dobro, kakor starci v Alaski. V 90.000 kinogledališč vrtijo njegove filme, milijarde se zabavajo s filozofijo tega modernega klovna, ekvilibrista, ki je kljub vsemu ostal oddaljen od sveta, osamljen. Lahna melanholija leži na njegovem obrazu in vse njegovo življenje je velika žalost, podobna oni njegovega učitelja Maksa Linderja. Chaplin interpretira samega sebe, ustvaril si je svoj tip, hojo, genre. Ako je največji umetnik oni, ki največ tvori, potem je to v polni meri Chaplin. Sam je avtor, režiser in igralec. Dosednje v skladu z najnovejšim nazorom modernega ruskega osvobodjenega gledališča daje glavni izraz gibu celega telesa. Ne govori nikdar in njegovi filmi skoro ne potrebujejo naslovov med slikami. Je v pravem smislu besede najmoderniji pernik, največji tragikomik sveta.

Dvojica Fairbanks in Pickforda je nerazdružljiva. Fairbanks je sinteza novega gentlemana in sportnika, ki je v svojih filmih spojil oba pojma v najrečnejšo celoto. Njegova soigravka in žena Mary je prototip novega tipa žene, ki je že s svojimi prvimi nastopi osvojila mase. Ostale zvezde, ki se skoro vsak dan pojavijo in zopet ugasnejo, nima jo trajne slave, ker je ves njihov uspeh temeljil zgolj na zunanjih lepotah brez globlje duševne vrednosti.

Ameriški film je danes na vrhuncu svoje produkcije. Založen je z delom za leta vnaprej in razumljivo je, da mu pretežno nevarnost zanemarjanja in slabše produkcije — "Razgled". Krogla ga je zadel v levo pleče od zadaj in prednja tehta ter prišla spredaj pri desni ključnici ven. Vzrok, zakaj je bežal ustrežljivi Krehl, ni znan, ker ni bilo nikakega poudra.

Film Amerike

Zgodovina prvega postanka filma ne sega daleč. Prenagel je bil razvoj — poteni od laterne magice do prvega aparata bratov Lumiere — in tako smo le mi sodobniki avdoki njegovega zaključka.

Italijanski in francoski film je živel v agoniji, nemakega je porazila vojna in danes zopet počasi okreva, najmlajši, sovjetaki film trpi na preveliki tendenčni propagandi in edino severni film norveški in švedski sta prinášala čiste, ostre fotografije najboljše stvarnosti.

Popolnoma pa je ovojil Evropo ameriški film in tudi njegovi poslednji nasprotniki dvigajo roke in se udajajo. Nedostaki evropskega filma so bili očitni: kino se je oprijemal ozke gledališke tradicije, literature, predvajal je historične romane brez spretnih režiserjev, tako, da na koncu to ni bil niti film v pravem smislu besede, niti senca posnetega romana.

Treba je bilo torej stvoriti novo umetnost, ločiti film od tradicije gledališča. To je mogel storiti edino narod, ki te tradicije nikdar ni imel — Američani! Danes je vse to izpolnjeno v največji meri v Hollywoodu, v tem mestu vseh možnih čudeš in mehanice vseh arhitektur in narodov. Na eni strani izpolnjeno od raznih tehniških iznajdb na polju filmske industrije, na drugi strani od filmskih zvezd, ki so se z vse ljubeznijo razvele za to novo umetnost.

Nov element v filmu je lepota fotografije, čista fotografija, ki nas za trenutke in s posameznimi potankostmi privede do občudovanja. Posnetek takega

NEZDARJEZNIČARJEV SO ODVISEL OD MOČI UNL.

Pile L. Olds za F. P. Zvižanje plač železnikarjem ne bo nikakor presenetljivo železniki baronov, ako sodimo po vidljivih navdahnjenih notici, ki je bila priročna v finančnem delu newyorškega lista Times. "Oni so mnenja," pravi Times, "da moč unij in pa prosperiteta prevažanje bosta prisilila, da se jim nekaj da."

V tem so prepričani, da samo pravica do zahtev za boljše življenje se nikakor ne odloči razsode posredovalnega odhoda. Baroni železnice trde, kot pravi Times, da povziranje medij in upravičeno, a da bo moč unij pomagala vplivati na omenjeni odhod.

Eksekutiva železnice, zgleda, ima še precej dobro mnenje o povziranju medij, ker je to neizogibno. Timesu so se celo povedali, da pričakujejo na svoji plačilni listi najmanj za \$100.000.000 povzika. To bi pa prišlo malo več kot \$1 na teden na povprečnega železniškega delavca.

Številke vsakega meseca potrjujejo, da bodo letošnji profiti presegli vse ostale v prejšnjih letih. In to je gotovo. To tudi potrjuje Wall Street Journal, ki pravi, da je le par dni, ki bodo imele letos manj profita kot pa so ga imele lani. Večina pa bo imela velikanse profite v tekočem letu.

V naslednjem so številke, ki govore kolike profite so imele železnike družbe leta 1925, potem za dobo dvanajstih mesecev končavi julija meseca tega leta, ter proračun za takole leto. V tem je vključenih 15 glavnih družb.

Dobitki železnice leta 1925, 1926 in 1927

Družba	1925	1926	1927
Chicago & North Western	11.5	15.5	18.5
Illinois Central	12.5	15.5	18.5
Missouri Pacific	12.5	15.5	18.5
Norfolk & Western	12.5	15.5	18.5
Rock Island	12.5	15.5	18.5
St. Louis & San Francisco	12.5	15.5	18.5
Union Pacific	12.5	15.5	18.5
Western Union	12.5	15.5	18.5
Chicago & Great Lakes	12.5	15.5	18.5
Great Northern	12.5	15.5	18.5
Great Western	12.5	15.5	18.5
Illinois & Michigan	12.5	15.5	18.5
Missouri & North Western	12.5	15.5	18.5
Norfolk Southern	12.5	15.5	18.5
Rock Island	12.5	15.5	18.5
St. Louis & San Francisco	12.5	15.5	18.5
Union Pacific	12.5	15.5	18.5
Western Union	12.5	15.5	18.5

To so številke, ki govore kako velike dobitke bodo železnike družbe leta 1926 in ki kažejo te dobitke v odstotkih. Prvih sedem mesecev tega leta so imele te družbe šest milijonov in pol več dobitka kot pa so imele v istem času leta 1925. Pa vseeno vpije Wall Street Journal, da se dobitki krčijo, da gredo nekateri družbe v luknjo. To pa še posebno trdi o Baltimore in Ohio železniki družbi. Toda številke pa nam drugače govorijo.

RAZGO

Socialistični uspehi na Litvanskem. V državnooborbnih volitvah na Litvinskem, ki je znana kot skrajno klerikalna dežela, so socialisti napredovali bolj kot katerikoli druga stranka. V prejšnji zbornici so imeli 5 poslancev; v sedanjih jih imajo petnajst in predstavljajo drugo največjo stranko. Komunisti so dobili samo 16.000 glasov. Buržoazne stranke so za časa volilne kampanje organizirale s svojimi agenti provokatorji posebno "čisto" socialistično stranko, katera je dobila 17.000 glasov. Glasovali so zanjo seveda le tisti, ki so verjeli govoricam in letakom provokatorjev. Socialistična stranka je vzlic temu napredovala tako zelo, da je iznenadila vse litvinsko javnost. Reakcija je vznemirjena.

Slavica Irvančkov v bostonskem bostonskem predmestju.

Brookline, Mass. — (FP). — Soferji Red Taxi kompanije so v tem bogatem bostonskem predmestju zastavkali proti poizkusu, da se jim zniža mezda. Soferji so prejeli \$25 na teden, a so jim sedaj ponudili \$3 na dan in poleg tega pa 25 odstotkov premije na vsem zaslužku, ki presega \$10. To pa bi znalo plačo soferjev na \$21 na teden, ako bi delali po sedem dni v tednu. Največja mezda, ki jo je bil v stanu dobiti en sam sofer, je bila \$22.00. To je bilo prvi

ŽARKOMET

Žanji brez srpa. Farmar zdaj žanje, ako je sejal. Če ni sejal, nima kaj žeti. Ta je že stara. Stara, stara, odkar sejejo in žanjejo na svetu. "Farmarji", ki nič ne sejejo pa žanjejo vsak dan v leto, so tudi že stari. Vskodo jih pozna — le nihče ni ne reče. Vprašajte jih vendar enkrat: Po kakih pravici žanjete vi, ki nikdar nič ne sejete? To bo nekaj novega.

Zdaj zdaj...

Zdaj, ko je Nemčija v ligi narodov, bo seveda tak mir med bivšimi sovražniki, da se bodo od samega miru pokavali.

Daleč sega imperij.

Mussolini, papež št. 2, je lahko vesel, ker ima v Ameriki lojalnejše Kranjce kakor pa v anektiranem delu Kranjske.

Bravimo se, bravimo!

Kaj pa delajo ameriške bojne ladje na Kitajskem? Vsekakor pazijo, da ne bi porušili Kitajci invadirali New York.

Tacna in Arica.

Pravijo, da je letos v Michiganu dosti grozila. To pomeni, da bo dosti vi — — — tami, nov za slabokrvne ljudi, ki verujejo v zdravje. Taki ljudje so "sol zemlje". Saj veste, kaj so vitamini. Ako ne veste, pišite za informacije.

Ta ni brezverec.

Čenjeni Žarkomet! Nazivajo me brezverca in ne vem kaj se vab. Mislite, da je res tako! Saj ni! Pristopil sem k novemu društvu Marije Kolkijevnebovzete št. 210, pri katerem so same mlade punke. S tem sem pokazal, da verujem in verjamem in — that's nuf. — Špicuriki strigeli.

Moralizirna storija.

Eto vam lepe storije, ki je prišla iz trinajste dežele Moronije. Tam živi narod telet, drugega naroda ni. Seveda imajo teleta svojo vlado — tako bi drugače bila teleta? Pa se je zgodilo — kot se marikaj zgodi na primer v Italiji in pa Španskem — da je neko telet iskalo informacij od svoje teletske vlade glede vzgoje in higijene telet. Kako je telet prišlo na to bedasto misel, je nerazumljivo. Vlada je pa odgovorila — ker je bedasta kot vsa teleta — indignantno, da je znatvena reja telet nemorala in ponifvalja za narod, kajti teleta morajo že sama znati, kaj je treba delati z mladitci. Vlada je se pristavila, da edino ljudje, večja in pametnejša teleta, ki živijo nekje v drugih deželah, imajo pravico vprašati za take informacije. Telet je torej odšlo z dolgim gozdom, nekaj pa se je le naučilo, namreč da edino človeški tvorci imajo "vzga-jati" teleta. Logičen zaključek teleta je bil, da potemtakem smeje teleta vzgajati ljudi.

Taka je storija. Res je absurdna, da grozi; absurda kakor je absurden njen originator. Gospodine Trunk, izvirajte si luknjo v črepinji in izpusite vodo!

Preobrat je gotova reč.

*Zadnje čase se veliko piše o preobratu v sovjetski Rusiji. Boljševiki skrajne leve izjavljajo v vodstvu in na krmilo stopajo spravljivi elementi, ki so voljni razgledati proletarsko diktaturo na kirke zmote in vsi tudi menjševine (socialisti) v vlado. Do tega mora priti. Rusija je lahko zibel nove dobe in višje civilizacije, da prej mora položiti zdrav, naravni temelj novi družbi. Tak temelj se pa ne polaga z diskriminacijami na škodo enotnosti vseh produktivnih slojev.

N. T. R.

teden za časa te nove poizkušnje in soferji niso mogli predviti svojih družine. Sedaj so po soferji snabjevali redno plačo \$28 na teden ter 55 centov za 11 urno delo sedem dni v tednu.

Vesti iz Jugoslavije

Propadanje industrije in obrti v Sloveniji. Vedno hujša gospodarska kriza ogroža delo kraja ogromno večino obratov v Sloveniji; s tem v zvezi narašča iz dneva v dan brezposelnost. Kriza raste in raste in če ne bo od nikjer pomoči, bodo v kratkem pričale o nekdanjem obstoju naše industrije le armade obupanih in brezposelnih delavcev. Odruske banke obresti so se v zadnjem času sicer znižale, tem hujše pa tlačijo še vedno k lom industrijo in trgovino neznane davne zahteve, ki groze upropasti popolnoma večji del slovenskega gospodarstva. Slovenski kapital je še sedaj uničen, za industrijo skoro docela izgubljen, tuj kapital pa se krbo izogiblje Slovenije, odkar se vodi snana politika demontiranja industrije ob državni meji.

Stanje v Sloveniji je tako, da moremo brez pretiravanja reči, da se slovenski delovni narod, odkar živi na tej zemlji, še ni nikoli nahajal v tako brezupno tragičnem položaju, kakor danes. Vse kaže, da je Slovenija pri tej vladni politiki obojena na popolno gospodarsko smrt. Slovenci bomo v kratkem narod ciganov in kntrabantarjev, kar bo hotelo ostati doma, se bo moralo preživljati z nepoštenim delom, drugo bo pa moralo romati v tujino ali pa poginiti.

Strašno je današnje stanje, pa kaj zato! Posledice nosi v glavnem capinsko delavstvo, za razcapano delavstvo se pa naši dalekovidni takozvani "poklicni činitelji" dosti ne zmenijo. To vendar ne gre, da bi se treburharski velepatroliški imenitniki in oblastnički brigali za usodo tistih, ki žive "le od težkega in umazane dela". Mar visokemu vsemogočnemu gospodu za hlapca! Zato! Najprvo davke sem — vse drugo me pa nič ne briga!

Radikalni razsepi. V radikalni stranki so nesoglasja precej močna in za blagor očetnjave in radikalne stranke vneti stari radikalni voditelji pravijo, da se morajo ta nesoglasja izravnavati, ker bo sicer jo! Sedaj pa javljajo mlajši in za svojo in radikalno bodočnost ravnotako vneti radikalni prvak, da je treba najprej izločiti iz vsake nove vladne kabinacije Nikolo Pašića in šele potem bo soglasje mogoče in čvrsto. Nikola Pašić, ki je bil o vsem tem obveščen, je pa rekel: Mar meni za njihovo soglasje, ko se vrnem domov, se povrnem tudi v vladu.

Dr. Korošec izviščen. Dne 29. avgusta je obiskal Mursko Sobotu "vodja slovenskega naroda" dr. Korošec. Pravijo, da je bilo na shodu precej ljudi, ki pa niso bili menda preveč navdušeni za gospoda Korošca, ker so se kar na enkrat čuli rezki živzgi in neprijetni sovražni kliči. Tudi klofute in brce so se delile in zalesketali so se revolverji. Efekt tega shoda ni bil za SLS preveč blagodejen, saj se ni prav nič vršil v znamenju krščanske ljubezni in spravljivosti. Ni lahko, biti vodja celokupnega naroda, če se ti baš dočeda zvesta Slovenska krajina buni.

Brezposelnost v Sloveniji. V letih 1925 in 1926 je armada brezposelnih v Sloveniji silno narasla in to ne le iz nekaterih strok, ki slučajno trpe vsled slabe konjunktore, temveč prav iz vseh panog in strok industrije. Je, obrti in trgovine. Brezposelnost pa pospešuje tudi dejstvo, da se močno zaposlujejo mladoletni delavci in delavke, ker so ti cenjeji kakor starejši delavci, čeravno so manj produktivni. Zato bo treba posvetiti tudi vprašanju nadzorstva pri zaposlitvi vajencev in drugih mladoletnih delovnih sil, večjo pozornost. So trgovine, obrti in delavnice, ki delajo pretežno z vajenci, kar ni ne v interesu brezposelnih, ne vajencev, ki se v tem slučaju ne morejo dosti naučiti; izkoriščani so pa še hujše kakor v prejšnjih časih, ko še ni bilo zakonov, ki bi šttili vajence in sploh mladoletne.

ZAKONSKA IDILA.

Roko v roki stopita Jožef in Režika S. pred sodnika. Sodnik se ne more dovolj načuditi: "Saj ste vendar ovdajli svojega moža vsakdanji klobuk in od vina razgretih lic so še naborniki vračali domov. Med potjo je med fanti prišlo do prepira. Nenadoma je eden izmed skupine potegnil iz žepa samokosa, počil je strel, a krogla ni zadela onega, kateremu je bila namenjena, marveč invalida Matijo Dolence, ki je slučajno prišel mimo. Krogla ga je zadela v čelo. Dolence je ostal na mestu mrtve.

Dolenjski Čaruga pred porotniki v Novem mestu. Razprava proti Ivanu Jeketu, njegovi ljubici Julki Vrabčevi ter njegovemu pajdašu Matevžu Podlogarju se je vršila dne 30. avgusta. Porotniki so potrdili vprašanje krivde glede hudodelstva tatvine, vendar ne v višini zneska, ki ga je navedla obtožnica; potrdili so tudi vprašanje krivde radi težke telesne poškodbe posestnika Grabnarja, radi prepovedane posesti orožja in vlačuganja. Glede Matevža Podlogarja so potrdili vprašanje krivde hudodelstva tatvine in nošenja orožja, zanikali pa vprašanje vlačuganja. Vprašanje vlačuganja Julke Vrabčeve so potrdili soglasno.

Senat je razglasil nato sledečo obsodbo: Ivan Jeketa na 6 let težke ječe, poostrene z enim postom in enim trdim ležiščem na leto, Matevž Podlogar na 18 mesecev ječe, poostrene z enim postom in trdim ležiščem, Julka Vrabčeva pa na mesec dni zapora, ki pa ga je že prestala.

S tem je bilo zaključeno enodnevno jezensko zasledanje novomeškega porotnega sodišča.

Velik požar v Duplicah pri Grosupljem. Dne 28. avgusta je nastal v Duplicah, občina Grosuplje, požar, ki je uničil vso vas. Ogenj so povzročile saje, ki so se vzele v nekem dimniku. Utrinki so padali na alumnato streho in radi neugodnega vetra je bila hipoma vasa v plamenih. Tako je pogorelo dvema posestnikoma popolnoma vse posestev, vasa živila in krma, da ne vesta, kako naj si v obupnem položaju pomagata. Dvema posestnikoma sta ostala samo kozolca, petemu je pogorelo gospodarsko poslopje in mu je ostala samo stanovanjska hiša. Kaj je pravzaprav vzrok tej strašni nesreči, je težko reči. Ljudje govore, da že več let ni bilo nobenega dimnikarja v vas. Posestniki so bili zavarovani za naravnost smešne vsote: eden za 100, drugi za 600, eden za 1000 in eden za 1750 Din, škoda pa znaša nad 600 tisoč dinarjev. Na pomoč so prihitela gasilna društva iz Grosuplje, Velike Loke, Višnje gore, Zalne, Lipoglav, Gatine, Smarja, St. Jurja, Police in Mlačeve. Gašenje je bilo zelo otežkočeno, ker v vsej vasi ni nobene vode, v rezervi pa je čisto majhen studenec.

Omenjena dne je prišel Srebrnjani v družbi nekega fanta na jugoslovansko-avstrijsko mejo pod Sv. Duhom na poti proti Sv. Križu pod Velikim Bočom. Istočasno je prišel z avstrijske strani neki možik, ki ga je fiktivni postavil in ga preiskal. Pri tem je ugotovil, da se piše ustavljeni Kreba Gašper. Pri preiskavi ni pri Kreba našel nobenega predmeta, iz katerega bi se moglo sklepati na tihotapstvo. Ko je Srebrnjani vzel še Krebovo listino, da jo pregleda, se mu je ta iztrgal iz rok in zbežal po dolnji poti. Srebrnjani ga je s kličem večkrat pozval, naj se ustavi. Kreba pa se ni zmenil za kliče financarja in je bežal naprej; zato je stražnik za bežečim oddal dva strela, ki pa dozdevno nista zadela. Pobegli je izginil izpred oči stražnika, ki je šel za njim. Po polurnem iskanju ga je našel za nekim grmovjem in opazil, da je ranjen in nezavesten. Poklical je tovariše, ki so mu pomagali ustreljenca prenesti na stražnico, kjer pa je po dveh urah umrl.

Ob razhodu

Glasno so šumele vode, se penili valovi: radi bi v prostost, na odprto, široko polje. Otekli so, doma je zavladal mir. Oropanemu svetilu je podoben dom, pust in prazen.

Pa sem stopil dol k čudovitemu mostu, ki me je imel povesti v objubljeni deželo, kjer mladost spušča z majo, kjer polne kostarce izpijajo do dna. Nimam hitrosti in ozretli se moram nazaj, da znam uravnati svoj vzor po cesti, tako da nikogar za seboj ne zadržujem.

Ob takrat, ko se mi je zamislila boginja svobode, pa do danes, sem imel moške za slabša bitja, podvržena neprestanim borbam, kamorkoli se pač obrnelo. Vse drugače sem gledal žensko stran. V njih sem gledal lepoto, pristoje vseh pomankljivosti, največjo popolnost. Nikdar mi ni prišlo na misel, bele dušice na tehično devati. Ako hoče človek tehati, mora imeti utež. Tega nisem imel, zato je tehična visela poevno.

Mlad sem živel v lepem domišljah, tam na goro sem potoval med zakladi, katere je zakopal praded. Dozorevali so in vzvevali z visokimi plameni v vijugastih ljahkih. Ali tuji kraji, novo trdo delo globoko v zemlji, kjer strme stene branijo prost pogled, so oslabili pogankje ne navadnih sanj, me pribili v globel.

Vse leto smo bili zamišljeni v svoje delo, da nismo nikdar pogledali navzgor preko pečin. Ne ki dan se pojavi četa turistov, v lahkih poletnih oblekah, veselih in glasnih. Z visokih sten so opazovali našo izjuznost, se zabavali nad nami, ki smo opaljeni, zamazani, tekali po ostrih ukanjih. Razširil se je nam pogled, ozračje se prebilo. Vsak dan so nam sedaj uhajale misli iz globel vasi v širni svet, ki je blestel v zlati solčni luči. Pa so me izbrali: "Le naj gre s Franco k studencu; dosti je velik!" V mraku sva sedla v travo, ni se mudilo. Vse naokrog po naravi glasovi, v zraku roji mušic. Prijel sem jo za roko, saj tako sem čital v romanu, in hotel nekaj povedati. Komaj sem izrekel, sem se prestrašil sam svojega glasu, ki je tuje odjeknil v noč kot bi ga ukral. Vrnil sem se vesel, v srcu pa ni bilo veselja.

Kje je tista bojna dežela, vesolja srca, ljubezen? Sem se vprašal. Nekaj daljnega se je sploščalo ta čas, precepilo je svet na dvoje in ukazalo: Naprej! Vendar predno kreni, ki podarim mal dar za spomin, saj drugi tako delajo. Oh, kako se je branila. Nikar! Preveč je! Ne boš mogel potrpeti. Svet se je blestel in vabil dalje. V njegovi beli luči sem zagledal Ančko, ki me je v hipu potegnila iz ravno vesolja. Brhko dekle, so vsi dejali, nekateri celo, da je lepa, telovadka gibčnosti in nadarjena k plesu. Visoko je znala peti; pilsala in pesnila okusno, toda tako odprto in demonstrativno, kar se najhitreje fantom upre. Poglobil sem se v njeno ljubezen in mislil, da ga ni dekleta, ki bi ga mogel s toliko ljubeznijo ljubiti. Vedno mi je bila pred očmi, za njo sem se oziral; se čudil, koliko ljubezni je skrite v enem samem bitju. Ko bi z nje ljubeznijo strnil ljubezen ostalih deklet, žen in mater, ki živne na svetu, kolika sila bi nastala. Do sedaj bi segla, ga omejevala, da bi obstala na svoji poti.

V jasnih dneh sva se vozila z iskričimi belci po visavah, polna življenja in prekipenja sreče, ki je kakor reka nalahno prestopila bregove poplavlila polja. Kdo je to, ki se je nastalil pod mojo streho in se smelo dviga, gledajoč orjakom v oči? In ko bi se bil kateri belcev izpodtaknil, vpraga sama bi ga obdržala. Nazadnje sva pa le zadela ob zemljo.

Citajočo o "Posajenih otokih" sem jo našel. Sklonil sem se in prečital nekaj stavkov. Raziskovalce opisuje nepoznane otok, dvigajoče se sredi morja. Le vodovje šumi in se saganja v golo strice skalevje. Čemu si šla na one otok, saj ne nudijo zanimivosti, sem jo vprašal, glodaje ji v oči, ki so se svetile kot ostre sulice. Kdo naj vedno poslušajo ono sladko šrojenje ptic, leta po visavah, je odgovorila. Glas se je vjemal a pogledom oči. Na semlji hočem biti in njeno bogastvo uživati. Popelji me vem v svet, da se napijem njegovih krasot. Saj si rekel, vse je tvoje! Kaj ti nisem dejal, sem se postavil kljubovalno. Kaj hočeš? Saj veš, da nimam zakladov, milijonov. Pohotnost se je zbudila v nji in mi je odtujevala. Kadar se človek odtuji človeku, zavladajo sebičen ponos, slepeč in oddaljuje. Mati, ko je videla, kako očitno noim denar med ljudmi, je rekla: "Po svetu ne kaže denarja!" Kar me popade prebrna misel, se prepričati o resnici njenega izreka pa sem hotel vzbuditi tiata čustva, ki so se mi zdeli lepa: Znači dar vzeti! Vedel sem, da ne bom mogel dolgo vadržati, čimprej pride do rashoda, toliko boljše. Ali plačilni dnevi se vlečejo počasi, praznikov je vedno več. Pred prazniki sem vedel, da pride. Že oddaleč se nasmehla in pomoleva roko. Posejem v žep, polno dlan ji prinesem z besedami: Kolikor hočeš! Planila je. Denar je plusnil in izginil. Eden je padel na tla in se točil. Bodi za seme, sem se tolažil. Zeleno sadje ni okusno, dozori pa bo. Jutri je zopet praznik. Na predvečer se mi je približala: Daj! Nimam, sem odvrnil majake ramena. I-maš, je silila trepačo ljubeznivo z obrvmi. Poljdi in poglej, sem dovolil. Naglo je stekla, oblastno si privoščila. Toliko, je rekla z denarjem se vrniva in se naglo odpravila. Le poljdi, se boš vrnila! Imeti moraš svoje kaprice, sem deklariral za njo. Dolgo sem čakal, upal in se zatejaval. Ona pa je rastle, smejala, plesala, ljudi in mesta bi zavila pod svoj plašč in hotela se več. Tu pa tam jo je koda pokaral; uporno ga je zavrnila: Rajša sem norčeva žena kot vas pametni ljudje.

Zopet sva se srečala, integrirala mi je roko in nogo: Glej, palec mi iz obuvjala gleda! Čemu pa rošiš po travi vsak večer? Sem vrazil Predolgo sem molčal, nastopiti moram stroje, čutili mora! Doma bi bila, pa ne! Pa radi tebi je prišlo nazaj. Radi matere! Skribi jo upogibljajo, leta. Do dela ti ni, te bo zagrabil jarem, pa bo jok. Ne s teboj. Imam drugega, je bogat in hoče dekleta, z mehkimimi belimi rokami. Po dražjih preprihah bom hodila, v lepšem domovju šivela. Slušajni najame, ki bodo delale zame. Vsa srečna se je zavrtela v svojem upanju. Kdo je ta bogataš, sem vprašal. Ha, še tega ne ve! Urednik je, ravno danes je dobil službo pri večjem listu in se mu obeta. O tako, sem se začudil. Nagromaden gnev je zagabil v prah, vendar nadaljujem mirno: Srečno dekle! Naj se ti izpolni nade, dasi so v nasprotju s pravili pravega strmljenja. Njemu pogrnem, ki zasluži. On je bogat in hoče lepega dekleta. Ali ga bo sama lepota zmogla varčevati trajno?

Ko ji gostil — zabav naveličeni uvenje roke, bo osamljena ostala. Ob prvem prepihu popadajo gradovi z vsem razkosom in silajem. Zlela bi ostati doma in prepevati pesmi ob materinem ognjišču. Le delo je kos, uglašiti človeško nemirno srce, mu pripraviti rodovitno zemljo, kjer zaklajo plodonozi sadovi. Molčala je in blebela ob moji strani, slednjji je vzdihnila: Potem nisem lepa! Majhna in ponizana je šla v svojo sobo in se zaklenila. Drugi dan je odgovorila onim, ki plakajo nad pokvarjenostjo našega časa. Prišel je zatrdilo, da dekle sprejema nauke samo od tistega človeka, katerega ljubi.

Sprevedniki in zavirači bodo imeli posledovke.

New York. (FP) — Sprevedniki in zavirači, ki zahtevajo višjo mezo na vzhodnih železnih, bodo imeli štiri razsednike, odločilo o tem. Dva člana tega razsednega odbora bosta zastopnika učijo, dva pa bosta zastopala kompanijo. Ako se bodo ti štirje sporazumeli, tedaj bodo zbrali ti štirje petega, da bo možno priti do zaključka sode.

Agitirajte za "Prosveto"!

ZORAVSTVO O VITAMINIH.

Najvažnejši problem v nauku o otroku je vprašanje hrane. Skoro vsa patologija dojenčkov dobe se suče okoli realitve pravilne hrane ne toliko v kvantitativnem, kolikor v kvalitativnem smislu. Lahko bomo to razumeli, če si predložimo, da se v onem najnežnejšem veku vršijo v organizmu najintenzivnejši procesi rasti in razvoja, k čemur je potreben staveni material. In tega črpa organizem iz podane hrane.

Vprejanih časih je vladalo mnenje, da zadostuje za zdrav obsto in razvoj organizma hrana, ki vsebuje v določenem kvantitativnem razmerju beljakovine, maščobe, sladkor, soli in vodo. Znanstvena raziskovanja so pa dokazala, da te življenjske snovi ne zadostujejo, da morajo biti v hrani, četudi v minimalnih količinah, še neke druge do tedaj neznane snovi. Pobudo k tem raziskovanjem so dala obolenja, znana pod imenom Beri-Beri, Skorbut, bolezen Moeller-Barlowa. S početka se je mislilo, da je Beri-Beri, razširjen v Vzhodni Aziji med ubožnejšim prebivalstvom, poletnišleah in vojašnicah, posledica za uživanja pokvarjenega riža. Dognalo se je pa, da tiel vzrok ne v pokvarjenem rižu, ampak v tem, da so zauživali ljudje lučen riž. Ko so se začeli hraniti z nezlučenim rižem, je Beri-Beri pojenjal. Riževa lupina mora torej vsebovati snovi, ki so v kausalni zvezi z Beri-Beri. Ali pa: vedelo se je, da pri boleznih skorbut ne pomaga nobeno zdravilo, da pa nastane takoj okret na boljše, če začnemo uživati svežo zelenjavo, citrone, jabolka. Morajo torej v teh živilih biti snovi, ki imajo tako prompten učinek na omenjeno obolenje.

Kazimir Funk je nadel leta 1912 tem snovem ime: Vitamini.

In od tedaj je postalo znanstveno raziskovanje vitaminov eden najbolj zanimivih in najbolj važnih fizioloških problemov današnjega časa. Vitamini so skupina organskih snovi, ki ne pripadajo niti beljakovinam, niti sladkorju, ki so kljub minimalni količini v hrani za rast in nemoten razvoj organizma neobhodno potrebni. Spoznalo se je, da so vitamini predvsem važen faktor v pedijatriji (nauku o otroku), in posrečilo se je, usmeriti uspehe študija o vitaminih v prvi vrsti v dobrobit otroka.

Danes lahko razlikujemo tri vrste vitaminov: A, B in C. Nekatere znanstveniki jih razlikujejo še več.

Kakor že omenjeno, so opazovanja na ljudeh, posebno otrocih in poskusi na živalih ugotovili, da ima pomanjkanje gotove vrste vitaminov v hrani za posledico izvestno obolenje, ki se imenuje avitaminoza, in sicer A, oziroma B, C, glede na to, kateri vitamin v prvi vrsti manjka v hrani. Vendar pa ni bilo pravilno, preveč dosledno izvestno avitaminozo vezati na določen vitamin, razen skorbuta oz. obolenja Moeller-Barlowa, ki je čista avitaminoza C.

Zraven te ne vedno določene specifičnosti v postanku obolenj imajo vitamini splošen pomen za celotno stanje in uspevanje organizma. Otroci, ki zauživajo hrano napram raznovrstnim obolenjem, posebno in se razvijajo, so bladi, tripijo na fekalnim, slabo uspevajo, počasi motnjah prebave.

Vitamin A nahajamo v "ribljem olju, svežem mleku, maslu, jajlih, v masu, v jetrih, lupini in klici žitnih zrn. Materno mleko je tem bogatejša na vitaminu A, čim več vitamina A vsebuje materina hrana v dobi dojenja. V tem je podano obolenem za doječo mater navodilo, glede lastne hrane v smeri vitaminov, da bi ne nastalo v mleku pomanjkanje vitamina A in bi se to kvarno opazilo na dojenčku.

Bolj pogošči in praktično važnejši so slučajni nezadostne oskrbe z vitaminom A pri dojenčkih oz. otrocih, ki jih umetno hranimo.

STANOVANJE V NAJEM

v Berwynu. Oddam v najem 6-sobno moderno stanovanje. S kurjavo \$65, bren \$5. 2714 S. Ridgeland Ave., Berwyn, Ill.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Avg. 31-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prite, je mogoče vstavljen vlož napakega naslova, piliše nam dopisnice in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so val društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Ciceru za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

SEZNAM PRIBEDN SLOVENSKE ORGANIZACIJE V CHICAGO.

Društvo št. 558. S. N. P. J. — Veselica v soboto 8. oktobra v dvorani S. N. P. J., 80. Lawndale Ave. in W. 57th St.

Društvo št. 84. S. N. P. J. — Veselica v soboto 8. oktobra v dvorani S. N. P. J.

Povaki zbor "Lira". — Koncert v nedeljo 10. oktobra v dvorani S. N. P. J.

Klub št. 1. J. S. E. — Dramska predstava v nedeljo 24. oktobra v dvorani CSPP, 1126 W. 19th St.

Dr. št. 1. S. N. P. J. — Veselica v soboto 30. oktobra v dvorani S. N. P. J.

Dr. št. 8. S. N. P. J. — Veselica v soboto 31. novembra v Hrvatskem narodnem domu v So. Chicago.

Dr. št. 131. S. N. P. J. — Veselica v sredo 24. novembra v dvorani S. N. P. J.

Soc. pevski zbor "Hava" (odsek Kluba št. 1. JSZ). — Koncert v nedeljo 6. decembra v dvorani S. N. P. J.

Dr. "Slovenija". — Maskaradna veselica v soboto 8. januarja v Narodni dvorani, 80. Racine Ave. in W. 18th St.

Dr. "Danica". — Maskaradna veselica v nedeljo 9. januarja v Narodni dvorani.

Dr. št. 102. S. N. P. J. — Veselica v soboto 29. januarja v dvorani S. N. P. J.

Klub št. 1. JSZ. — Dramska predstava v nedeljo 30. januarja v dvorani CSPP.

Dr. št. 39. S. N. P. J. — Veselica v soboto 12. februarja v dvorani S. N. P. J.

Klub št. 1. JSZ. — Dramska predstava 27. marca v dvorani CSPP.

Klub št. 1. JSZ. — Dramska predstava in prvoizjaska slavnost v nedeljo 1. maja v dvorani SNPJ.

OPOMBA! Ako prirideba vašega društva ni označena v gornjem seznamu, sporočite datum in druge podatke na naslov: John Putz, 1834 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

"NOBENO ENAKO."

Vj se lahko zanesete na zdravilo, ki je prestalo skušnjo pet in štirideset let. To je Sever's Cough Balsam, katerega vam proda vsak lekarnar an 25c, ali pa večje vrste 50c. To vsevati kašelj, ko druga zdravila ne morejo. Mr. A. Kunt, Hamack, O. pravi: "Med tem ko nobeno zdravilo ni celo našega zdravilnega zdravila ni se ustavila kašlja, ki ga je imela naša hčerka, jaz sem kupil Sever's Cough Balsam in kašelj je kmalu prešel. Čudovito zdravilo, nobena snaga." Sever's Cough Balsam odlično prebudi 30c. V lekarnah, W. F. Sever & Co., Cedar Rapids, Iowa. — (A.S.V.)

Ah! Še ena snaga prebudi kašelj in štiri do petkrat? Naredi si "Slovensko-angelsko zdravilo", katerega je izdelal in ima na predel Kollmann matiča S. N. P. J.

KOLIKO VESTE?

Znanstvena vprašanja in odgovori. (Izrešite in skrajšate, morda vam kdaj prav pride.)

1. Kaj povzroča pege po telesu?

2. Katere tri snovi so neobhodno potrebne v človekovi hrani?

3. Kako pridejo hranilne snovi v kri?

Pomislite in poskusite sami odgovoriti na ta vprašanja, nato šele pogledjte naslednje odgovore.

1. Nekateri ljudje nimajo celice, ki proizvajajo pigment (barvilo), razdeljenih enakomerno po vsaj koži. Nekateri deli kože imajo več takih celic kot drugi deli. Solnce porjavi kožo le na tistih delih, kjer se nahajajo pigmentne fleke, dočim ostane ostala koža bolj bela.

2. Pravilna hrana mora vsebovati karbohidrate (organične spojine ogljika, kisika in vodika), protein in maščobe. Sladkor in škrob dobavljata karbohidrate. Proteine dobivamo iz pustega mesa in raznih rastlinskih jedil, kakor fižol in oreh. Maščobe ne dobivamo samo iz mastnih jedil, kakor na primer iz mastnega mesa in sirovega masla; temveč tudi iz raznega rastlinskega olja, na primer iz olivnega olja.

3. Sluznice, s katerimi je obdan želodec, propukajo nekatere gotove hranilne snovi — kakor sladkorne molekule in drobne kapljice maščobe — in sicer na podoben način kot pivnik propukča vodo. Te snovi pridejo nato v male krvne žilice, ki so zelo številne onostran želodčnih sluznic.

IZ TUJINE

Milan Pugalj.

Njegov glas je bil globok, nekako zamolkel in mogoče zato in morda zaradi vsebine, ki so jo izdale besede, me je objemalo navi njegovim pripovedovanjem bolesteri vdanosti podobno čustvo. Slovit se mi je zdela usoda, kakor krvoločni orjak od zemlje do neba, brez srca, neizprosn: vedel sem, da ga hoče ločiti od nje.

"Mislil, da sva bila sama na vrtu. V plinovo svetiljko, ki je gorela tik najine mize, so se zaganjale tropoma večje in manjše vešče, v vetru, ki je dihala iznad morja, so rahlo šumljali in vztrpetavali oleandri, ki so stali po vrtu, spodaj je šumelo morje, valovi so pljuskali ob časa do časa, oglašali se v obmorskih skalnih kotanjah s čudnimi in grgrajočimi glasovi kakor utopljeni, tam dalje se je širila lepota polna in omamljiva južna noč.

"Poglejte!" — se je oglašil tujec, ki je bil umolknil. "Poglejte — ali ste že videli južno noč? Ali ste jo že občutili — to vseobsežno, s čustvi prepojeno? Ali ste že imeli dekleta po svoji volji, divjega, vročokrvnega, in ste sedli z njim v barko in ste ga ljubili sredi valov, ki so šumeli mimo in bučali, sredi take noči, ki je sijala na vas s tisočimi zvezdami? Se nikoli?" —

"Nikoli!" —

In pomiloval me je. "Malo lepega ste doživeli! — Glejte, jaz sem preživel tako noč z dekletom iz tiste vile — kazal je tja, kamor sem se vozil ob poznih popoldnevih — tam nekje sredi morja. Valovi so se gnetli krog naju, zaganjali so se preko ladje, kakor bi hoteli videti srečo, bučali so, kakor bi nazdravljali najini ljubezni. Hej! Lepi večeri to, ko se ti nasmeje gizdava ljuba z balkona in ti pove koketno vest, da nima ključev do sebe! "Prestrezi me!" — se šali. "Ujemi!" — "Skoči!" — pravite. Da in skoči! Moja ljuba zaupa srcu in rokam tistega, ki ga ljubi!"

Iznad morja se je dvignila pesem mornarjev, slaveča valove, spominjajoče se daljne ljube, ki živi daleč daleč v domovini in ki je lepa kakor angel in dobra golobica. Tako prijetno je bilo tisti večer sanjati, spominjati se nečesa lepega in izgubljenega.

"Telo mi vzame smrt!" — je prišel vnovič znanec in prejšnji zanos njegovega pripovedovanja je uničil grenko domnevanje. "In če je resnica, da živi duh vedno, kdo bo hodil k Magdaleni, ki kipi v moči in sili, ki blepi večnočejna po življenju? Ne!" — je trdovratno zankal.

"Jaz ne maram smrti! Jaz ne umrjem!" —

Pil je močno črno vino, tresel se je v notranjem nemiru, go-

voril, kakor bi ne vedel, da ga poslušam.

"Ali smrt ne vpraša! Pride, pretrga nit: konec. Izginil bo iz življenja, telo segnife, strohne. In prišel bo nekdo, ki bo o-svežil tisto, katero je on ljubil. Katero je poljubljaval v divjih nočeh sredi morja, katero je nosil v svojem naročju, kateri je nudil sebe samega! Ni mogoče, ne zgodi se!" —

Zamislil se je, v mislih se je smehljajal z drznim in ponošnim smehljajem, govoril pridušeno. "Ti pojdeš z mano, preljuba! Predno se odpravim na zadnjo pot, pridem po tebe. Pod balkon nemara, tja v sredino akal in te zakličem. "Skoči!" — In samo umakniti se, en sam korak stran in ti si mrtva. Kdo te je ubil, kdo te je pahnil v globino, kaj se je zgodilo: moja smrt je brezskrbna! Lahko zapuščam telo, ki sem ga ljubil: mrtvo je, nihče se ga ne dotakne. In če živduh onkraj groba, tedaj se najdemo v posmrtnem življenju, ki je večni!" —

Smehljaj se je, zapel je nalahko z nizkim in bogatim glasom:

"Oj mornarji, krmarji vi, če vas na potu smrt zaloti, kaj bodo ljube storile, kak se v solzah topile?"

Smejejo se vetrovi, smejejo se valovi: Bodo vas pozabile, bodo druge ljubile!"

gospodična Noemi. Tej gospe je bil obljubil pred oltarjem v Sveti votlini, da jo pokliče k sebi na razgovor, preden umre. Gospodična Noemi bi mu najbrž akoro gotovo vedela povedati, zakaj.

Selva se je prekinil. Imel je pismo v žepu, naredil je, kakor bi ga hotel vzeti iz njega. Jeanne je to opazila, lotil se je je krčevit drget.

"Ne, ne," je dejal on. "Ponavljam vam, da se lahko vara."

Počakal je, da se pomiri, in mesto da bi potegnil pismo iz žepa, je govoril zadnji del pisma na pamet:

"Napad se povrne ta večer ali noč, jutri zvečer ali pojutrišnjem zjutraj bo konec. Zelim videti jutri gospe Dessalle radi par besed v imenu Gospoda, h kateremu grem. Pravkar sem prosil senatorja, naj mi izposluje ta razgovor, toda on se je opravičil. Obračam se torej k vam."

Jeanne si je bila obraz pokrila z rokami in je molčala; Selvi se je zdelo, da bi bilo dobro, ako bi ji prišepetaval novih nad. Napad se tudi lahko, ne ponovi, bolnik ga lahko tudi premaga. Ona je silovito strela glavo in on se ni upal nadaljevati. Nenadoma se ji je zdelo, da sliki, kako se Chieco posavlja. Zdrnila se je ter odtegnila roke od obraza, ki je sredi zmršenih las bil podoben prikazni. Tedaj so se oglašili prvi veseli zvoki skladbe Curricolo napoletano, ki jo je Chieco igral vedno za sklep. Ona je skočila na noge, govorila je v krčih, brez solza:

"Selva, vem, da Peter umrje, vem, da se ne vara. Ukrenite, če vam je mogoče, da ostane, kjer biva sedaj. Pripeljite mu njegove prijatelje, prinesite mi, da mu jih pripeljete, da mu naklonite to tolažbo: Povejte jim vse o meni, povejte jim, kako čist, kakor svet je Peter. Jam počakam tu ne zganem se nikamor. Pojdem, kadar mi vi poročate in kamor mi vi poročate. Močna sem, glejte, že ne jokam več. Brzjavite don Klementu, da njegov učenik umira, zato naj pride. Storimo vse, kar moramo storiti. Pozno je, pojdite. In vi ga boste na ta ali oni način že videli nocoj, Petra. Recite mu..."

Tu je krčevit napad pretrgal besedo. Chieco je vstopil življeje ter na svoj čudaški način udarjal dlan ob dlan, Selva pa je izginil skozi vrata. Jeanne je tekla za njim na temni hodnik, ujela ga je za roko ter pritiskala nanjo frenetičen poljub.

Nekaj ur pozneje okrog, desetih, je Jeanne brala Figaro Karlinu, ležečemu globoko v naslanjaču, z nogami, zavrtimi v odejo, držečemu na kolenih veliko akodelico mleka, ki jo je stikal z obema rokama. Jeanne je brala tako slabo, tako malo menč se za pike in vejice, da jo je brat vsak hip prekinjal ter postajal nestrpen. Brala je že pet minut, ko jo je prišla sobarica opozarjati, da jo čaka gospodična Noemi. Jeanne je vrgla časopis iz rok in planila po bliskovo iz sobe. Noemi je pripovedovala naglo, stoje ker se ji je radi pozne ure mudilo spet oditi, da je profesor Mayda, do čim sta Ivan in Marija bila v Grand Hotelu, vrtni se iz Napolja prišel ves iz sebe na dom Selvovih iskat razlage, zakaj je Benedetto izginil iz njegove hiše; da mu je ona takoj vse povedala; da je Mayda odšel naravnost v ulico della Polveriera, da je tam našel Marijo, di Leynija, senatorja in zdravnika, ki je bil mnenja, da bi Benedettova selitev bila mogoča; da sta se radi tega zdravnika in Mayda nekoliko zbesedila in je Mayda zaključil zadevo, rekoč: Dobro, tu ga ne pustim, raje ga sam odnesem spet odot." In vrnil se je pozneje s kočijo, polno blazin in odej, ter ga vzel s seboj. Zdi se, da se je potovanje dobro izteklo.

(Dalje prihodnje)

Vstal je, razvil se je nenadoma, pel je z mogočnim in oblastnim glasom, ki je plaval po morski daljini in se gubil v njenem vrvenju in šumenju.

"Naše duše k njim privrše, naše duše jih pomore: bodo ljube nam zveste, bodo naše neveste." —

Stanovala sva v istem hotelu in samo stena je mejila najini sobi. Prijateljko življenje sva živela, hodila sva skupaj po izprehodih, ob poznih večerih sem ga čakal na vrtu, ko je prihajal nekako ponosno vznemirjen in z rdečo rožo v roki od svoje neveste. Ob takih prilikah je govoril v sladki zavesti, da prinaša s seboj Magdalene poljube, rožo iz njenih črnih in dehtelih topilj rok, iz njenega vročega naročja. Pripovedoval je o njej in o svoji ljubezni. Tako jo je ljubil, da je bil ljubosumen na tistega, ki je stopil na njeno senco.

Ob poznih nočeh včas, ko sva spala v svojih sobah, je trkal na steno in me klical. Vabili me je na balkon, sedal mi nasproti in razlagal vse mogoče. O svoji domovini, ki je daleč in lepa kakor sanje. O njenih goarh, o njenih ravninah, o njenih rožah in o njenem solncu, o visokorazlihi in pogumnih fantih, ki ljubijo brezmejno in sovražijo do smrti. O svojem domu, o nevesti, ki jo popelje vanj, o bodočnosti, ki se bliža zaželjena in čarobna.

In tuintam se je spomnil smrti. Nikogar ni, ki bi se ji mogel ustaviti, ki bi ji mogel zabraniti pot in pridop v njegovo življenje. Ne prijavl se, ne trka, ne vpraša; pristopi, kjer in kadar se ji ljubi, in opravi svoj posel. Nič ji ni do mladega življenja, ne smili se ji areca, ki naleti potoma nanjo. Brez usmiljenja je, brez srca, nevidna in vsemogča.

Danes ali jutri — ali pojutranjem se konča morda njegovo življenje. Umreti treba, poslovi se od njega, od sveta, od domovja, od Magdalene. Pusti ti ljubico, nekomej, ki pride od bogvekod, a se mu vda s svojim srcem in svojimi telesom tista, ki jo je tako ljubil, da je bil ljubosumen na njeno senco. In žena postane nekomu drugemu, rodi otroke po vrsti, leto za letom.

Zgostil se je, vznemiril, da so mu trepetale ustne kakor v mrzlici.

"Ne zgodi se to, nikoli se ne zgodi! Ne dam je od sebe, ne dam je nikomur, ni na svetu prijatelja, ki bi ga tako ljubil, da bi mu njo zapustil! V življenju je bila moja in tudi po smrti bo z menoj!" —

In pričel se je smehljati nekako sladkogrozno — kakor vedno, kadar se je domislil dogodka, ki ga je izumela njegova divja domisljija.

"Čakam sredi skal, sredi ostrih in trdih, čakam, razprostem roke, povabim: pridi, Magdalena! In umaknem se, samo korak v stran — in vse je končano. Kdo jo je ubil, kdo jo je pahnil z višine —: moja smrt je brezskrbna!" —

Nekoč se je izgubil. Iskal sem ga po hotelu, po okolici, po bližnjem mestu, vozil sem se po morju, da bi ga ugledal kje sredi valov, ali ni ga bilo. Šele tretji dan na večer se je vrnil. V dolg plašč zavil je stopil ob pozni uri na vrt, nenavadno blede bil, njegove črne oči so blodile po prostoru kakor izgubljene.

"Kaj se je dogodilo?" — Izpočetka je molčal, čez dolgo je izpregovoril z zamolklim, globokim glasom.

"Moj prijatelj — zdravnik je bil tukaj. In vprašal sem ga, naj pove po vesti, naj reče odkrito, besedo sprčo svetosti najinega prijateljstva!" —

Pogledal me je, hotel je, da bi ga vprašal. In jaz sem se bal vprašanja.

"Rekel je —"

Tudi sam je prenehal strahoma, a pričel vnovič: "Rekel je, da je izgubljen!" Več ni govoril tisti večer, hlastno je pil črno vino, v rdečih prgah se je razlila kri po njegovem obrazu, oči so se

razvnelale, naposled gorele kakor plameni.

O polnoči je vstal, akoro tekel po stopnicah dol do morja, odpel čoln in izginil v črni temini. Čudno nemirno je bilo tisto noč morje. Valovi so šumeli ob bregu kakor beani, votlo grgrali v obrežnih kotanjah, kakor bi se dušili, pljuskali ob skale, kakor bi se z njimi borili, jih hoteli razbiti, razdrobiti. Močen veter je šibil po vrtu oleandre, da so se pripogibali akoro do tal in da je odpadalo njih rdeče in dehteče cvetje kar šopoma. En sam črn oblak je beal preko neba, kakor bi ga gnala nevidna moč, kakor zločinec, ki ga preganja kazen.

Jaz sem se domislil — grozno mi je bilo, da sem trepetal kakor preplašen otrok. Strah me je bilo morja, ki je bučalo pod mano, zato sem hitel po bregu in se trudil med skalami, iskal, ti-pal krog sebe, plazil se više, spuščal se niže, še vedno trepetal v čudni grozi.

Tam sredi drobnega obrežnega peska, do koder se posezajo valovi s svojimi senčnimi grebeni, tam sem jo našel: ležečo vznak, z razpletanimi črnimi lasmi, z rdečo rano sredi čela, ki jo je izpiralo morje kakor žejno njene mlade, sočne krvi. Kakor željni njenega telesa so se vzpenjali po njej valovi, dvigali njeno krilo, zaganjali se do polnih prsi, posezali do rahlo odprtih ust kakor žejni njenih poljubov.

Njega nisem videl nikoli več.

S POLJA VEDE.

Ruski znanstvenik odkril metodo pridobivanja električne sile iz zraka in zemlje.

Riga, 13. sept.—Profesor Kossinko na leningradski univerzi poroča, da je izumil aparat za generiranje električne sile na ravnotež iz zraka in zemlje. Kossinko je pri svojih poskusih naredil umetno bliskanje in produciral močno električno silo iz zemlje. Svojo iznajdbo je izročil sovjetski vladi v industrijske svrhe.

Poskusen samomor zaradi Valentinove smrti. Smrt slovitega kinoigralka Rudolfa Valentina v New Yorku je našla odmev tudi v Belgradu. Devetnajstletna u-radnica nekega oglašnega zavoda Jelena Kovačevića, ki je bila strastno zaljubljena v Valentinu, četudi je na filmu, je v soboto poskušala izvršiti samomor. Ker pa je bila raztopina lizola prešlaba, je tragedija mlade deklice imela za posledico le lahko poškodbo v grlu.

ZA KRATEK ČAS.

Pri brivcu je pomočnik nepredvidoma urezal gospoda Gušarja. "Takšen osel," zavzeli iz namenov ust običajno ljubeznega gospoda. Gospodar je s sočutjem videl nesrečni prizor. "Prav pravite, gospod, takšen osel. Samo trenutek potrpljenja prosim, pošljem vam drugega."

Petrček se včas zlaže. Mati ga hoče odvaditi. "V tvojih letih se jaz nisem nikdar zlagala," ga poučuje.

"Kdaj pa si začela, mama?" vpraša otrok.

DA SKUHAS DOBRO PI VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi glad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Posušite in se pripravite, da je doma pri nas kuhinjsko vedno le najboljši in najcenejši.

Greenrijan, sladkarijarn in v sodajšnje Solonine daste pripraviti po post pri vaših naročilih. Pilište po informacijah na:

FRANK OGLAR, 4461 Superior Avenue, Cleveland, O.

ISČE SE

Frank Kralj, zaradi potovanja iz starega kraja v Ameriko, ker ne vam kje se nahaja sedaj. Rojake prosim če kdo ve kaj o njemu naj mi to naznani, zakar bom zelo hvaležen. Ako bo sam našel ta oglas naj se prijavi na naslov: Joe Kralj, R. R. 2, Box 45—Geneva, Ohio. (Adv.)

Mucne bolečine

v mišicah vam olajša in otekline odstrani

SEVERA'S

GOTHARDOL.

Priključite in zanesljivo blazin. Dokaz njegove učinkovitosti je uspeh na vseh naših 46 let.

Cena 80 in 60 centov.

Vgrajite naj v lekarnah.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA

Posušite se kampanje za nove člane in pridobite si lepo nagrado!

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENCJI—izvirna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$5.00
Slovensko-Angelska Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom ravnih koristnih informacij, stane samo...\$2.00
Zakon Biogenetike—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro...\$1.50
Pater Malaventura—V. Kaharets—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami...\$1.50
Zajednici—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki...\$1.75
Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovanil pa Ivan Molek...\$1.00
Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 253 strani mehko vezana, stane samo...50c

KNJIGE KNJIŽEVNE-MATICE SE DOBE

pri naših društvenih tajnikih in drugih zastopnikih, namreč dosedaj jih imajo v prodaji poleg društvenih tajnikov tudi:

William Siter, 6404 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Anton Jančič, 1171 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
Anton Bokal, 727 E. 157th Street, Cleveland, Ohio.
John Krizančič, 13111 Benington Ave., West Park, Ohio.
Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.
John Rimac, 5555 Russell St., Detroit, Mich.
Frank Stalar, 13705 St. Aubin, Detroit, Mich.
John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.
Proletarec, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Ali pa pošljite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častilke, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNILSKO DELO PEVE VESTE

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ZELJO TUDI VSA USTREMA POJASNILA

SVETNIK

Spisal Anton Pogumare.
Prevel Pastalkin.

(Dalje.)

"Vi ostanete?" je Jeanne živahno vprašala Ivana. Iz poudarka je zvenelo: "Vi morate ostati." Selva je odvrnil, da vsekakor ostane, in izraz njegovega glasu, njegovega obraza je bil tak, da je Jeanne iz njega razbrala, da mu srce težijo žalostne, še ne povedane besede. Ah, je pomislila Jeanne, če bi Chieco zdaj odšel, če bi Karolino klical in se ne bi mogla več razgovarjati! Ker tudi ona mora govoriti s Selvo. Mora mu poročati o razgovoru z ministrom. Oba godbenika sta znova prenehala igrati in sta se razgovarjala. Jeanne je skromno potrkala na duri ter dahnila notri par veselih besed:

"Pridni! Ze konec!"

"Ne, lepota moja," je odvrnil Chieco odznotraj. "Gorje vam, če se dolgočasi!"

In zasiral je peklenški žvižg, toliko da ni duri prevrtal z njim. Jeanne je zaploškala. Klavir in vijolončel sta se lotila resnejša andante.

Obrnila se je k Selvi, ki je bil spremil ven svojo sopogo, da bi ji naročil, naj brzojavi Klementu, in se je zdaj vračal. Šla mu je na-proti s sklenjenimi rokami, s solzami v očeh.

"Selva," je šepetala z udušenim glasom, "vi že vse veste, vam se ne morem skrivati. Ali je še kaj hujšega? Povejte mi resnico."

Selva jo je prijel za roke ter jih stisnil molče, dočim je vijolončel odgovarjal mesto njega, grenko in resno: "Plakaj, plakaj, ker ni je usode ljubezni in bolesteri, kakor je tvoja usoda." Stiskal je njene uboge ledene roke in ni se mu hotelo posrečiti, da bi spregovoril. Razumel je dobro, da se di Leyni ni upal, sporečiti ji strašne besede — "pridem k tebi umirati" —; njega čaka dolžnost, da ji zada prvi udarec.

"Draga," je rekel milo, očetovsko, "ali vam ni on rekel v Sveti votlini, da vas v slovenski uri pokliče k sebi? Ta ura je prišla, on vas kliče."

Jeanne je planila, zdelo se ji je, da ni razumela.

"Ah, kako? Ne!" je rekla.

In ko je Selva nato z istim usmiljenjem v oči molčal, ji je kakor blisk šinilo v srce, dejala je: "Ah!" ter se ustremila vasa v nemo, bojazni polno vprašanje. Selva ji je še krepkeje stisnil roke, pridržan vzdih mu je stresel prsi ter mu zvil sklenjene ustne. Ona ni rekla ničesar, a bila bi padla, da je njegove roke niso držale pokonci. Podpri jo je ter ji primaknil sedež.

"Takoj?" je rekla. "Takoj? Ali se mora takoj zgoditi?"

"Ne, ne, kliče vas za jutri. On misli, da bo jutri, ali mogoče je, da se vara, upajmo, da se vara!"

"O Bog, Selva, ali če zdravnik piše, da nima mrzlice!"

Selva je napravil kretnjo človeka, ki je prisiljen pripoznati nesrečo, ne da bi jo razumel. Godba je molčala, on je govoril polglasno. Benedetto mu je pisal. Zdravnik ga je našel brez mrzlice, toda on čuti, da se mu bliža nov napad, kateremu bo sledil konec. Bog mu je dodelil milost pokojnega in sladkega pričakovanja. Neko pronojbo je imel zanj. Vedel je, da je v Rimu gospa Dessalle, prijateljica